

Spektrumszenzor

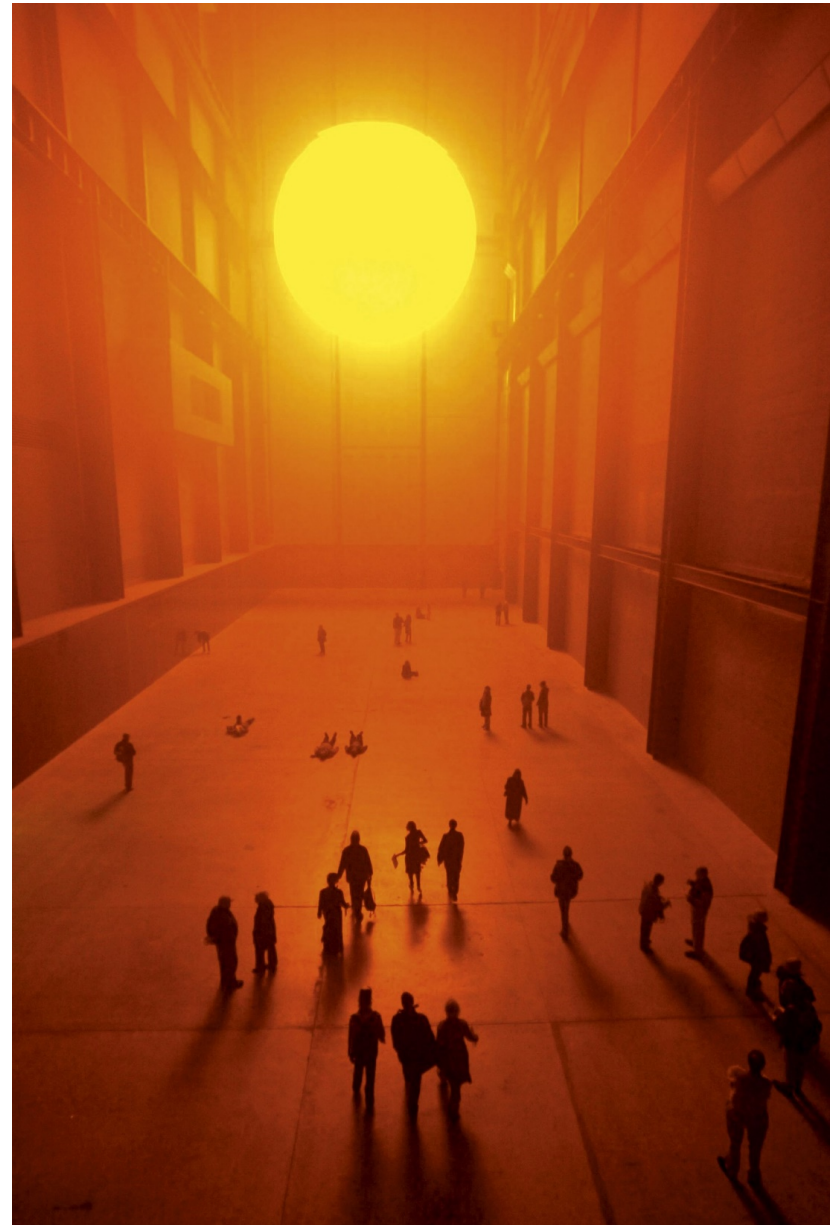
Szenzoros kert és érzékszervi
spektrum laboratórium és kísérleti
bemutatóhely – nem csak autistáknak

A Lágymányosi Kenyérgyár egykori
lisztártoló tornyának
újrahasznosítása

Tudományos Diákköri Konferencia szekció-kiírás
BME Építésztechnológiai Kar
Középülettervezési Tanszék
Innovatív Terek Stúdió
TDK 2022

kör.ép
BME
KÖZÉPÜLETTERVEZÉSI
TANESZÉK

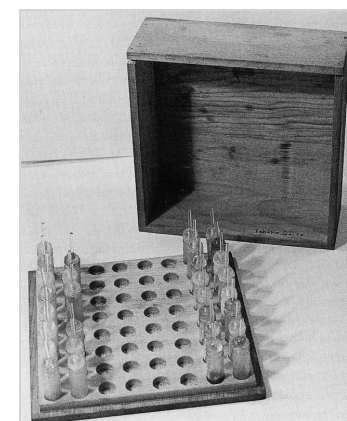

BEVEZETŐ

A Középülettervezési Tanszék Innovatív Közösségi Terek Stúdiója 2022 őszére tematikus Tudományos Diákköri Konferencia szekciót hirdet.

A világot érzékszerveinken keresztül ismerjük meg. Ezen tapasztalatok legnagyobb része a szemünkön keresztül érkezik hozzánk, azonban a környezet akusztikája, illata, taktilis tulajdonságai is jelentős mértékben hozzájárulnak percepciónkhoz, ami valóságként áll össze bennünk. Tervezés során korábbi tapasztalatainkat is segítségül hívhatjuk, hogy egy még nem létező, érzékszerveinkkel meg nem tapasztalt dolgot, az építészeti teret létrehozzuk. A kiírás elsődleges célja, hogy a figyelmet ráirányítsa az érzékszervi tapasztaltok jelentőségére a tervezésben.

Az Innovatív Terek Stúdió a 2022-ben *Autizmus és tér* címmel hirdetett Komplex és diploma kurzust. Az autizmust a tipikustól eltérő idegrendszeri fejlődésként írják le, ahol az érintett személyek érzékelésének módja, és mikéntje gyakorta nagyon eltérő mintázatokat mutat. Jellemző a túl- és alulérzékenység, a részletfókuszált észlelés, és előfordul a színesztézia szerű érzékelés is. Az autizmussal való foglalkozás irányította rá a figyelmet arra, hogy az érzékszervi észlelés határai és minősége nagyon széles spektrumon szóródik a neurotipikus alanyok esetében is.

kép (borító):
kép:

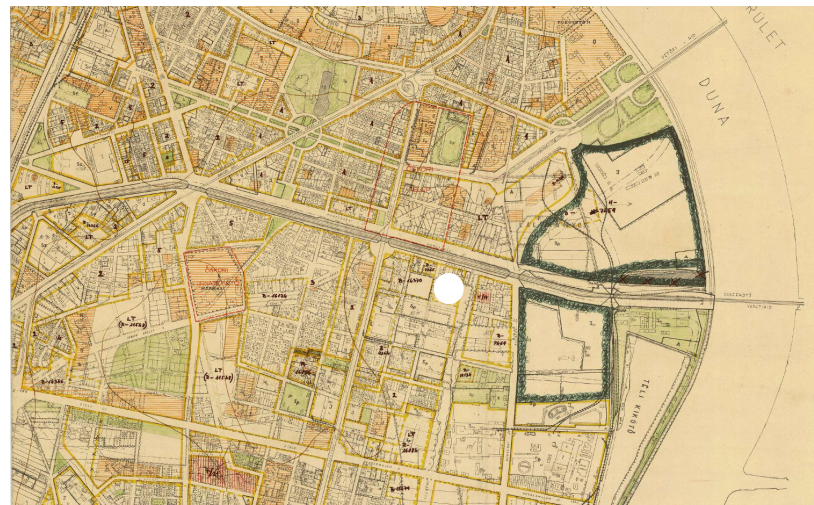
Olafur Eliasson: *Weather project*, Tate Modern, 2003
Takako Saito, *Illatsakk*

TERVEZÉSI HELYSZÍN

A tervezési feladat az egykori Lágymányosi Kenyérgyár liszttároló silója és a hozzá keleti irányból kapcsolódó egykori üzemi területérszlet. Az együttes Pesten a Kelenföldi Pályaudvarra tartó vasúti töltés mellett, a Dombóvári, Nádorliget, Prielle Kornélia, Szerémi utak által határolt tömb középső részén helyezkedik el. A kenyérgyár egykori épületei a Nádorliget út irányából közelíthetők meg, de a Szerémi út felől is van mód a feltárásukra.

A Hegyi György (építész), Bálványos Csaba, Bödök Tamás, Galambos Lajos (szerkesztőtervezők) Palla Dénes, Pék Gyula (gépész tervezők) által a Győriterv keretei közt tervezett kenyérgyár a vállalat saját fejlesztésű típustervének egyik 1966-ban Lágymányoson megvalósult példája. Az egykori kenyérgyár 16 óra alatt 45tonna kenyér előállításra volt képes. Az együttes három elemből állt: a kenyérgyár munkatermi és expediáló üzemcsarnokából, mely 6x6 méter raszterre szerkesztett földszintes csarnok, az adminisztratív fejpületből, mely négyszintes kéttraktusos blokk és a lisztároló silóból. A csarnok oszlopai és tetőfödéme előregyártott szerkezet, a pince fölötti rész monolitikus. A fejpület és a silós egység szerkezete monolit vasbeton. A siló cellák laposfenekűek, láncos kitérő szerkezettel ellátottak. A 12 emelet magas épület 20 napi termeléshez elegendő liszt tárolására volt alkalmas. „Az épület nem csak a Győriterv, de az egész 1960-as évekbeli hazai ipari építészet jelvénye lehetne: a korszak világszerte kurens építőipari- szerkeztípizálási és technológiai szempontrendszert követő, de az építészeti autonómiát semmi szín alatt feladni nem hajlandó, s a klasszikus modernizmus esztétikai ideáljaihoz hű tervezői gondolkodást tükröz.”*

A kenyérgyárat a bezárását követően az Immo-Müller Kft. vásárolta meg. A lisztsiló jelenleg is üresen, hasznosítás nélkül áll, az üzemcsarnokot sütőipari vállalkozások bérlik, az irodaépület eredeti funkciója szerint működik.

* Haba Péter: Félárnyékban, in *Ars Hungarica* 44 2018/2, 189.
kép: térkép és légifotó: kenyérgyár a városszöveten belül

PROGRAM

A pályázóktól azt várjuk, hogy tervezzenek külső és/vagy belső terek olyan együttesét a lisztsiló épületének és környezetének felhasználásával, melynek témája a tér érzékszervi megtapasztalásának problémája. Ez elképzelhető laboratóriumi körülmények megteremtésével, ahol cserélhető installációk létrehozásával válnak vizsgálhatóvá a felvetett jelenségek, de olyan kert- és/vagy térművészeti alkotás is, mely önmagában alkalmas arra, hogy a tér érzékelésének, annak érzékszervi észlelésének instrumentumává váljon. A két szélsőség közt is nagyon tágas mozgástér nyílik. Fontos, hogy koncepcionális szinten megfogalmazható legyen az a tudományos / művészeti probléma, melyre építészeti tervünkkel megoldásokat keresünk. A megvalósítani kívánt célok is sokfélék lehetnek: a Láthatatlan kiállításához hasonló forgatókönyv esetén az ismeretterjesztés, érzékenyítés, ha az autisták számára készített szenzoros kertekre gondolunk, akkor egészségügyi, egy térművészeti installáció esetén pedig művészeti.

A TDK legfontosabb kihívása, hogy az egykori lisztsiló speciális tér- és anyagbéli valóságához úgy rendeljük a szintén egyedi új funkciót, hogy a találkozás mindkettő számára előnyös legyen, és egymásra hatásuk értékeik felerősödését eredményezzék. Feladat az épület környezetének újragondolása és újra értelmezése is, az ipari örökség értékeinek kiemelése és bemutatása, olyan módon hogy a másik két épületrész zavartalanul tudjon tovább működni.

A lisztsiló új közösségi hasznosításra vár, az alábbi gondolatindító kérdések mentén:

- Hogyan tárul/tárható fel az építészeti tér az érzékelésben? Ennek hol vannak a határai?
- A nagyon speciális geometriai és technológiai kialakítás milyen használatot tud befogadni, mely rezonál az előző kérdésekre úgy, hogy eredeti karakterjegyei ne vesszenek el?
- Létezik-e olyan inspiráló új használat, amely a zárványként fennmaradt épületet élettel tölti meg és integrálni tudja a dinamikusan fejlődő környezetébe, megmentve az elbontástól?
-

A TERVEZÉSI PROGRAM LEHETSÉGES HÁTTERE

A tervezési feladathoz könnyen kapcsolhatók további, a tervezést segítő, kiegészítő elméleti kutatási témák. A teljesség igénye nélkül:

- az építészeti tér fenomenológiája
- művészet és érzékelés problémája
- ipari tartályok újrahasznosítása funkcióváltással a 20. században.
- barnamezős területek revitalizációja
- autizmus és építészeti tér

LEADANDÓ MUNKARÉSZEK

Hangsúlyozottan nem hagyományos értelemben vett építészeti terveket, hanem a tervezendő új közösségi tér, koncepcióját, atmoszféráját, létrejövő új jelentéstartalmait bemutató ábrázolásokat várunk. A gondolat feltárásához a felajánlott négy eszköz (szöveg, rajz, térbeli makett, animáció) közül a pályázó hármat köteles bemutatni, viszont szabadon választhatja meg, melyik hármat:

_szöveg

Ez egy rövid esszé, amiben a felvetés eszmeisége jelenik meg, mely részletesen ismerteti a választott problémát, az azokra tett gondolat kísérleteket és megoldási javaslatokat. Nem műleírás, hanem a gondolat irodalmi szintű megfogalmazása a cél. Az esszé szövege füzetbe rendezendő, amelyhez illusztrációk kapcsolódhatnak. A szöveg terjedelme 5-10 ezer karakter.

_rajz

Fontos az érzéki ábrázolás, a képzőművészeti igényű feldolgozás. A rajzok egységesen 60x60 cm méretű nyomtatott táblókon készítenők, a szükséges számban, kiállításra alkalmas és természetesen digitális formában is.

Minimális tartalmi követelmények:

- vízszintes metszet (alaprajz)
- függőleges metszet
- térbeli metszet (axonometria, perspektíva)

Természetesen tetszőleges számú rajzzal kiegészíthető a terv.

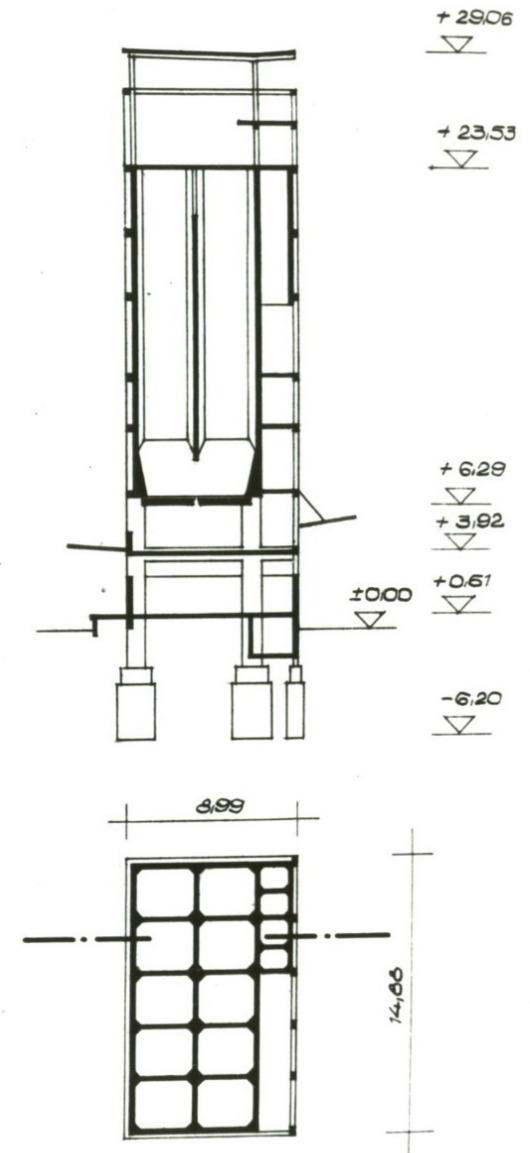
_térbeli makett

Az épületet, vagy a részletét bemutató makett, melynek anyaga tetszőleges, léptéke igazodik a választott probléma nagyságához. Legyen interaktív, azaz részben szétszedhető, bevilágítható, esetleg csereszabatos elemekkel alakítható.

_animáció

A gondolat összegzésére alkalmas egy-perces film, technikája tetszőleges. Mutassa be a tervezett tér időbeli (pl. bevilágítás) változásait, külső térkapcsolatainak esetleges szabályozhatóságát.

A pályamunkákat a TDK-konferencián vetített képes előadás formájában kell ismertetni.

MELLÉKLETEK

Az alábbi mellékletek letölthetőek a Középülettervezési Tanszék honlapjáról:

- 01 Fotódokumentáció (helyszínfotók)
- 02 Archív tervek és helyszínrajzok
- 03 Légifotók
- 04 Történeti térképek
- 05 Alaptérképek

HELYSZÍN BEJÁRÁSA

A tervezési helyszín elzárt üzemi területén található, viszont a csatlakozó közterületekről jól megfigyelhető. Amennyiben az egyetemi járványügyi intézkedések lehetővé teszik, közös épületbejárást szervezünk az együttes megtekintésére.

AJÁNLOTT IRODALOM

- HABA Péter: Félárnyékban, Az 1960-as évek magyar ipari építésze a kánonokon túl in *Ars Hungarica* 44 2018/2, 189.(pdf)
- HABA Péter: *Magyar ipari építészet 1945-1970*. Terc Szakkönyvkiadó, Budapest, 2019.
- <https://filmhíradokonline.hu/watch.php?id=18956>
- SACKS, Oliver: Antropológus a Marson. Budapest, Osiris, 2004 (Csodagyerekek, Antropológus a Marson, 209-318.o.)
- BOGDASHINA, Olga: Valódi színek – Érzékelés és észlelés az autizmus spektrum zavarokban. Budapest, Autisták Országos Szövetsége, 2008
- GAINES, Kristi – BOURNE, Angela – PEARSON, Michelle – KLEIBRINK, Mesha: *Designing for Autism Spectrum Disorders*. Routledge, New York, 2017
- DÜLL Andrea: *A környezetpszichológia alapkérdései, Helyek, tárgyak, viselkedés*. Budapest, L'Harmattan, 2009.
- DÜLL Andrea: *Az érzékelés és észlelés*. in: OLÁH Attila – BUGÁN Antal (szerk.): *Fejezetek a pszichológia alapterületeiből*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 2001 (pdf)
- RÁCZ Zsuzsanna: *Akadálymentes környezet - Autizmussal élő gyermekek vizuális támogatása*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Budapest, 2011 (pdf)
- PALLASMAA, Juhani: *A bőr szemei, Építészet és érzékek*. Budapest, Typotex, 2018
- <http://maacraft.org/terapias-es-fuszer-kert/>

kép: James Turrell: Skyspace, Museum Voorlinden, 2016

BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG

Gyürki-Kiss Pál elnök	Pro Architectura és Budapest Építészeti Nívódíjas építész, Marp Stúdió
Dúll Andrea Phd	az MTA doktora, az ELTE Ember-Környezet Tranzakció Intézet intézetigazgató egyetemi tanára és a BME Szociológia és Kommunikáció Tanszék egyetemi tanára
Hartmann Gergely	építészmérnök, Molnár Péter emlékdíjas, Ezüst Ácscezuza-díjas építészettörténész, doktorandusz (MOME)
Guba Sándor	építészmérnök, doktorandusz(MOME), GUBAHÁMORI

ÜTEMEZÉS

01	Tanszéki TDK-témák meghirdetése	2022. április 21.
02	közös helyszínbejárás	2022. május, június
03	hallgatók jelentkezése TDK Konferenciára (absztrakt beadásával)	2022. szeptember vége
05	TDK dolgozatok beadása	2022. október vége
06	TDK Konferencia, dolgozatok és pályaművek bemutatása meghívott Bíráló Bizottsági tagok jelenlétében, eredményhirdetés	2022. november

Témavezetőnek választható a tanszéki bármely oktatója és doktorandusza, de természetesen a Kar bármelyik tervezést oktató oktatója is! Bármilyen felmerülő kérdés esetén a pályázat teljes ideje alatt Klobusovszki Péter DLA egyetemi docenstől tudtok kérdezni (klobusovszki.peter@epk.bme.hu)! A hallgatói kérdésekre adott válaszokról minden pályázót értesítünk.

A Középülettervezési Tanszék által meghirdetett TDK-szekciókhoz a kapcsolattartás megkönnyítésére online jelentkezési listát ([TDK Közép jelentkezés 2022](#)) hoztunk létre az érdeklődők számára. Kérjük, itt jelentkezettek mielőbb, kapcsolatfelvétel céljából, de személyesen keressétek a választott konzulenszt is.

Budapest, 2022. április 21.

kép: Heatherwick Studio, Zeitz Museum of Contemporary Art Africa
Fokváros, Dél-Afrika, 2017

